

Aleksandar ĐURAVČEVIĆ: Opasno je zaboraviti prošlost

Grafičar Aleksandar Đuravčević, koji će predstavljati Crnu Goru na 56. Venecijanskom bijenalu, za Portal Analitika kaže da, bez obzira na dugogodišnji život daleko od ovih krajeva, nikada nije "mentalno" otišao odavde. "To je uvijek u meni, jer to smo - što smo. Ne bi trebalo da se stidimo onoga odakle smo. Trebalo bi da budemo izuzetno ponosni na ono što smo! To dugujemo prošlim generacijama. Barem to."

Objavljeno: 05. 02. 2015 - 11:12

Svaka sredina ima svoje mediokritete. Ali, Crna Gora je kuriozitet, neobičan teatar dešavanja, prošlosti, prolazaka i odlazaka, kaže za *Portal Analitika* Aleksandar Đuravčević, crnogorski umjetnik sa stalnom adresom u Njujorku koji će nas svojim radovima predstavljati na predstojećem 56. Venecijanskom bijenalu.

Kako i u mnogim drugim slučajevima, on je jedan od naših stvaraca na koje su nam drugi ukazali, i to odličnim kritikama izložbi u muzejima i galerijama u Italiji, Njemačkoj, Španiji i, naravno, SAD-u. Zato možemo, bez dvojbe, reći da je predstavljanje na Venecijanskom bijenalu podjednako čast za umjetnika, koliko i za Crnu Goru.

Projekat "Sjećaš li se", koji podjednako nosi nazive na italijanskom ("Ti ricordi") odnosno engleskom jeziku ("You Remember"), je djelo za koje i sam umjetnik ne nalazi lako riječi da bi ga opisao.

- Kada su me, sa *Venecijanskog bijenala*, pitali da nešto napišem o svom radu, rekao sam im da sam - umjetnik i da, kao i većina mojih kolega, ne volim da pišem, jer nam to ne pripada... Ipak, proveo sam pola sata u određenom ambijentu i, u datom momentu, sve mi je odjednom "došlo" - priča Đuravčević.

T O T A H

Crveno sjećanje: U odabranim radovima koji će biti izloženi na najznačajnijoj svjetskoj umjetničkoj smotri, već se samim naslovom vraća preko Atlantika, u Italiju, zemlju gdje je završio *Akademiju lijepih umjetnosti* u Firenci i nakon toga se prvi put zvanično predstavio svojim djelima.

- Naslov "Sjećaš li se" potekao je sa mjesta gdje sam živio. Fjorentinci često, kada počinju rečenicu, kažu "Ti ricordi..." Kao: "sjećaš li se" bilo čega, bilo kog momenta, događaja, malog ili velikog. Tu frazu sam iskoristio i na engleskom jeziku: "You remember?" - pojašnjava on.

Onda u sve to zađemo još malo dublje i dolazimo do suštine. Srž tog rada, kao i većine njegovih djela, potiče iz nečega crnogorskog - riječi, slike, stava, boje.

- Ovaj rad, odnosno radovi koje mislim da predstavim, direktno su vezani za Crnu Goru i za moj, crnogorski etos i crnogorsko istrajanje. To nevjerovatno istrajanje, i pored toga što su drugi dolazili i odlazili, predstavlja posebnu snagu za tako mali narod. Izuzetnu snagu! A kad kažem "snaga", ne mislim samo na umijeće ratovanja ili umijeće politike koje nas je održalo, već sve to zajedno, a podrazumijevam i našu kreativnu energiju koja je drugačija - dodaje naš sagovornik.

Centralni dio njegovog predavljanja čini niz od pet video-radova koji u potpunosti opravdavaju naziv cijelog projekta "Sjećaš li se". U ovom slučaju, umjetnik je u svoje djelo "upakovao" naših deset turobnih godina, od 1992. godine kada je otišao iz domovine, do 2002. godine.

- Tih pet videa direktno su vezani za Crnu Goru. Mislim da su prepoznatljivi i jako čitljivi svakom crnogorskom - ili svjetskom - gledaocu. To je kolaž od pet radova koji se zove "Crveno" ("Red"), koji su vezani bojom i kulturom naroda. Crvena - kao identitet. Boja krvi. Ona teška, značajna boja.

T O T A H

Što smo naučili: Koliko god nam teško padalo kada povezujemo sve ove pojmove sa devedesetim, **Đuravčević** nas podsjeća da ta crvena boja ne smije biti ostavljena po strani, ni po koju cijenu.

- Mislim da je jako opasno zaboraviti, da memorija, sjećanja moraju trajati malo duže. Živim u Americi, gdje sjećanja jako kratko traju. Ali, ako pogledate njihov historijski period, on je veoma dugačak, dobrih 300-400 godina. No, toliko se stvari dešava, da se sve jako brzo zaboravlja. I onda se, naravno, istorija ponavlja - kaže on.

Na (moguće) posljedice podsjeća nas pitanjima uobičajenim za takve situacije: Zar je moguće da ne učimo ništa? Zar ne znaju da se ovo već desilo? Zašto to rade, kad je već rađeno?

- Sve se ponavlja na političkom, na kulturnom... na svakom nivou. Repeticija je način procesuiranja ljudske istorije.

Da ne bi svijet - ili pojedinac - zaboravio, u svojim djelima **Đuravčević** se uvijek drži identiteta. U njima je Crna Gora od prije pola vijeka, vijek i više, naša tradicija u čijoj je osnovi ne samo etos, koji umjenik pominje, već i etnos.

- Identitet je u svakoj zemlji izuzetno prisutan i važan. Živim u Njujorku koji je možda najraznolikije mjesto za život. Mislim da se u Kvinsu govori više od stotinu jezika. Lijepo je vidjeti sve narode kako nacionalnu pripadnost uvijek čuvaju u interakciji sa drugima. Čini mi se da sam od momenta kada sam napustio Crnu Goru, prije 22 godine - htio to ili ne - postao crnogorski ambasador, nezavisno od toga u kom krugu se krećem. Tako je kod mene taj identitet prisutan i kada se jako malo zna o Crnoj Gori, i kada Crna Gora još nije postojala kao država - prije 2006. godine - i kada je bilo pitanje da li će Crna Gora ikada više biti država - iako se to meni činilo nestvarno, ali bilo je moguće - prisjeća se on.

I, s nekim olakšanjem, kaže kako se u jednom periodu "puno stvari odigralo u pravom pravcu". Na drugoj strani, u trenutku kada je otišao iz Crne Gore, ostale su tek krhotine od države u kojoj je rođen i odrastao.

T O T A H

- Po mom mišljenju, onoga momenta kada je Jugoslavija prestala da postoji - više je nije bilo, s razlogom ili ne. Prije toga je uvijek postojalo ono "nešto" i bili smo dio mnogo većeg sistema. Ali, onog momenta kada su "glavni igrači" odlučili da ne igraju više tu utakmicu, svi smo "otišli kućama".

0502alekdj4

Bijeli čovjek na obali Cijevne: Da njegov odnos prema zemlji iz koje potiče nije tek puka (samo)promocija, govori svaki od njegovih radova. No, suprotno savremenim umjetnicima - naročito onim koji vole da se predstavljaju sa prefiksom "avangardni" - koji sve češće uzimaju "potrebno" iz kulturnog nasljeđa, priča o **Đuravčevićevom** "uplitanju" tradicije u radove je nešto drugačija. Par fotografija pod nazivom "Spring And Fall" ("Proljeće i jesen") može se tumačiti na različite načine, ali ona do tančina govori o ovom stvaraocu i njegovoj svjesnosti mjesta i ljudi od kojih potiče.

- "Spring And Fall" direktno je nastao iz identiteta i pomalo je igra. U tom radu, ja sam fotografisan na Cijevni; u crnogorskoj nošnji sam u jesen, a u malisorskoj u proljeće. Igra je u dvojnosti: rijeka koja dijeli, poput imaginarne ili realne granice. To je i igra na antropološke fotografije *National Geographic*-a - to su fotografije s kojima sam porastao - "bijelog čovjeka" koji dolazi i na kojima on u svom prirodnom ambijentu. U tim fotografijama ima nekog humora, ali i komentara na kolonijalizam i politička dešavanja iz XIX vijeka - precizira naš sagovornik.

T O T A H

Nakon što smo početkom novembra u *Dvorcu Petrovića* vidjeli odabrana djela nastala u proteklih sedam godina, u maju će publika u Veneciji imati priliku da vidi njegova ostvarenja kao crnogorsku prezentaciju na bijenalu. Stiče se utisak da se ovaj umjetnik sve češće vraća Crnoj Gori, ali ostaje i pitanje da li je to zaista tako.

- To jeste dobro pitanje. Mislim da sam fizički otišao odavde, ali nikada mentalno, duševno. To je uvijek u meni, jer to smo - što smo. Ne bi trebalo da se stidimo onoga odakle smo. Trebalo bi da budemo izuzetno ponosni na ono što smo! To dugujemo prošlim generacijama. Barem to - priča on, s posebnim emocijama.

Uostalom, najbolja ilustracija za to je što i on s ponosom predstavlja Crnu Goru na svakom mjestu gdje se pojavi. Zato ističe da svoj umjetnički izraz - prije svega kao crtača i grafičara - duguje svojim precima.

- Otkad sam bio dijete, bio sam "izložen" slikarima - sa đedove strane **Lekovićima**, sa babine strane **Perovićima**. Onda, sa očeve strane **Đuravčevićima**, gdje su nekih 250 godina svi stolari i time se bave: od mosta, krova, bačve, do puške... Porastao sam sa time, a crtež je uvijek bio prisutan. Jer, sva djeca crtaju. I jednom prestanu. Ali ja nikada nisam, i dalje crtam.

Pored crteža - i brojnih drugih radova - pored stalnog angažmana kao nezvaničnog ambasadora Crne Gore, na pitanje što ćete još ostaviti budućim generacijama odgovara:

- Predajem na Koledžu "Hanter" u Njujorku i to me ispunjava. Bio sam, u suštini, jako sretan, imao mnogo prilika, putovanja, na kojima sam radio sa izuzetno kvalitetnim profesorima i ljudima koji su saradivali sa izuzetnim umjetnicima. Od njih sam naučio grafiku, prvo na Cetinju, a posebno u Firenci, gdje sam radio sa grafičarima koji su radili sa **Aleksandrom Calderom**, **Pablom Pikasom**, **Ardengom Sofićijem**, **Đorđom Morandijem**, **Karlom Kara** - velikim italijanskim umjetnicima. Od njih sam naučio i zanat koji sada prenosim svojim studentima. Jer, mi umjetnici smo svi, u suštini, na jedan način zanatlije.

TOTAH

A od njegovog "zanata" i želje da u svakom trenutku svoje znanje prenosi na druge, možda će dobiti imati i studenti umjetničkih fakulteta u Crnoj Gori.

- Ja sam uvijek tu da pomognem, na bilo koji način - s osmjehom zaključuje **Đuravčević**.

Kristina JERKOV

Foto: Ivana BOŽOVIĆ, oficijelni sajt (www.aleksandarduravcevic.com)